

KNÍŽE SVATOPLUK I. MORAVSKÝ

*? – †894; vlády se ujal r. 871

PRO MOC BY UDĚLAL VŠECHNO

Dlouhovlasý Svatopluk bývá líčen nejen jako muž holdující bezuzdnému životu, ale především jako člověk lstivý, krutý a schopný i ochotný udělat pro moc cokoliv.

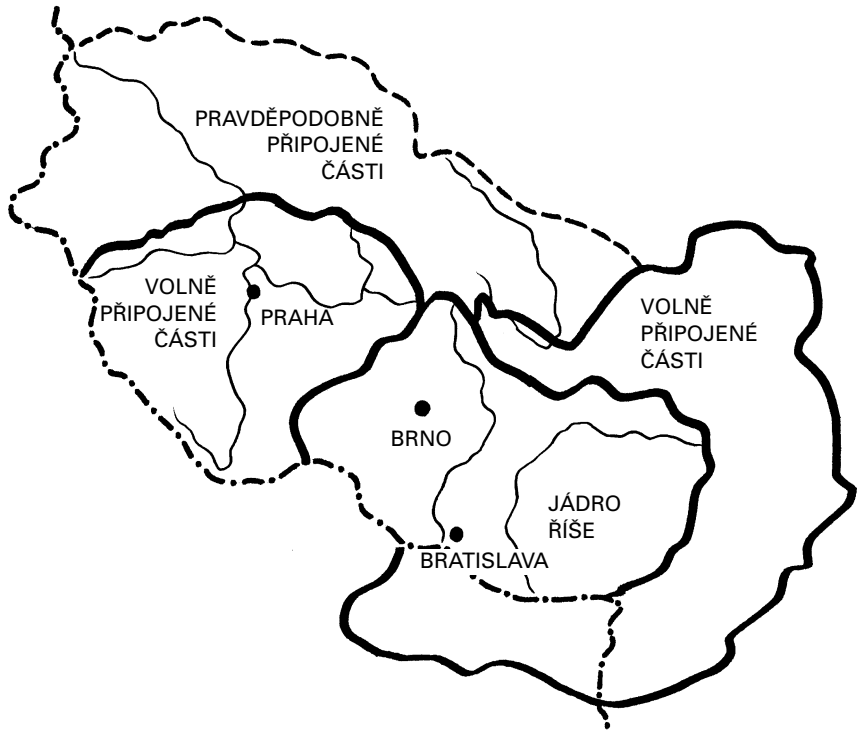
Tato jeho charakteristika zřejmě nepřeháněla.

Původně panoval v bývalém nitranském knížectví a byl tedy něčím jako spoluvladařem strýce Rastislava. To mu však nestačilo – chtěl vládnout sám: proto počátkem roku 870 odtrhl své území od Moravy, začal se paktovat s Franky, a když ho za to chtěl strýc nechat zabít, lstí ho zajal a vydal jim ho. Frankové Rastislava v listopadu téhož roku obvinili z porušení věrnosti, připravili ho rozžhavenými kůly o zrak a uvrhli ho do vězení některého bavorského kláštera, kde zemřel.

Zpočátku ale Svatopluka čekalo zklamání, protože na Moravě se po Rastislavovi ujali vlády dva franští místodržící, zatímco jemu opět zbylo pouze Nitransko.

Svým chleboďárcům sice slíbil poslušnost a placení tributu, ale zároveň hledal způsoby, jak co nejvíce omezit jejich vliv. Získával stále pevnější pozici, což se samozřejmě Frankům nelíbilo, a tak i jeho načas zajali a na svém území uvěznil. Když však na Moravě vypuklo proti franským místodržícím povstání a vlády se ujal příbuzný Mojmírovců, kněz Slavomír, Frankové nejenže Svatopluka osvobodili, ale navíc ho postavili do čela svého vojska a poslali ho na Moravu.

A co v téhle zapeklité situaci udělal on?

Říše Mojžírovců v době největšího rozmachu

Jakmile se vrátil s franským požehnáním domů, přešel ke svým, tj. k Moravanům, a v jejich čele porazil franské vojsko, které sám přivedl. Díky tomu se roku 871 ujal na dalších třiatdvacet let vlády na Moravě.

JISTOTA JE JISTOTA

Svatopluk I. došel k závěru, že papež je mocnější než všichni světští panovníci dohromady, a tak se rozhodl získat jeho přízeň. Aby se mu zalíbil, roku 885 či 886 prý uvěznil a pak vyhnal byzantské kazatele* a povolal římské latiníky.

* Dnes je pro nás nesnadno pochopitelné, proč bylo kolem mise soluňských bratří tolik rozruchu a proč byli o pár let později jejich **žáci vyháněni a dokonce prodáváni do otroctví**. Vždyť cyrilometodějská liturgie nebyla zřejmě v rozporu s liturgií římskou, jen se při ní hovořilo nikoliv latinsky, nýbrž slovanským jazykem! Církev proto měla kvitovat s povděkem, že lidé, kteří kněžím rozuměli, se mohli dát snáze přesvědčit, aby se stali křesťany. Přesto tomu tak nebylo. Na druhé straně se však nelze divit negativním reakcím. Překlad bohoslužebných textů do slovanského jazyka byl totiž tehdy navýsost revolučním činem, protože mnozí teologové věřili či hlásali, že Bůh má rád pouze latinu, řečtinu a hebrejštinu.

Svatopluk I. Moravský vytvořil na tehdejší poměry neobvykle rozsáhlou říši, k níž patřily i Čechy. Jistou zásluhu na její rozloze měl ale fakt, že Frankové byli v té době již oslabeni vnitřními rozbroji, takže Moravané si mohli dovolit více zlobit a neposlouchat. Samozřejmě tato říše netvořila kompaktní celek. Svatoopluk I. Moravský ovládal pouze její centrum, zatímco okrajové části byly volně připojené a pochopitelně se snažily o odtržení, takže do mnohých oblastí dosazoval „domorodé“ místodržitele. V Čechách se jím stal první historicky doložený přemyslovský kníže Bořivoj. Když ovšem Bořivoj zemřel, dostal zřejmě Svatoopluk strach, že by na český knížecí stolec nastoupil panovník vůči němu méně vstřícný, a tak v duchu zásady, že jistota je jistota, vládl Čechám sám.

SKLENĚNÁ OKNA – TAKOVÝ LUXUS!

Za hlavní město neboli ústřední hradiště* Velkomoravské říše je považován Velehrad, tj. Velký hrad.

* **Hradiště** byla předchůdci hradů. Tvořila je ohrazená část zahrnující obvykle sídlo knížete a jeho družiny, kostel a hřbitov, a tzv. – rovněž ohrazené – předhradí určené pro obyvatele bezprostředního okolí, kteří se o panovníka starali. Hradiště byla typická pro tzv. západní Slovy, kteří jich

vybudovali asi tři tisíce, z toho na území Čech a Moravy přibližně 250. Často vznikala na místech, kde ochranu před nepřítelem poskytovala částečně příroda (vysoké skály se strmými srázy, vodní tok, bažina apod.), a částečně uměle vybudované příkopy, valy a hradby široké často až 10 metrů a vysoké 12 metrů. Dobýt hradiště nebývalo snadné, a tak útočníci často nakonec pouze vyplenili okolí a před blížící se zimou odtáhli. Mnozí sice spoléhali na to, že jeho obyvatele vyhladoví, ale ti si obvykle připravili dostatek zásob jídla (včetně dobytka) a vodu si zajišťovali pomocí tajníků, tj. tajných chodeb vedoucích k vodnímu zdroji.

Nikdo však dosud přesně neví, kde tento Velehrad ležel: mohly jím prý být například Mikulčice či dn. Staré Město u Uherského Hradiště na Moravě, ale jisté není nic. Vyloučeno není ani to, že Svatopluk pobýval střídavě na obou (nebo více) hradištích.

Nicméně obě zmíněná moravská centra stála za vidění.

Mikulčické hradiště se nacházelo na ostrově vytvořeném rameny řeky Moravy a spojeném s okolím zřejmě pouze dvěma dřevěnými mosty. Knížecí roubený a pravděpodobně patrový palác měřil na délku přes 20 metrů, měl kamenný základ (nebyl tedy celý ze dřeva) a podlaha byla z lité malty*. Poblíž paláce stál největší ze šesti hradištních kostelů – trojlovní bazilika s okny, jejichž výplní byl tehdejší výkřik techniky – sklo**!

* **Malta** se používala samozřejmě i ke spojování kamenů. Připravovala se z vápna vypalovaného dřevěným uhlím v milířích a z říčního, potočního a možná i kopaného písku. Kupodivu mívala velmi dobrou kvalitu a podle odborníků bývala **často tvrdší než kámen**.

** Až do 15. století sloužily coby **výplně oken** domů především blány z dobytčích měchýřů zv. **měchuřiny, nebo pergamen vyráběný ze zvířecích kůží**. První **skleněná okna**, určená zpočátku pouze či především pro církevní stavby, tvořila původně malá **kolečka** spojovaná olovem, která se jako celek vsazovala do dřevěných rámců. Zpočátku bylo možné otevírat jenom část takovýchto oken. **Tabulky** přišly ke slovu teprve v 16. století.

V sousedství baziliky se nacházelo baptisterium, tj. kamenná nádrž určená pro křty.

Také druhé centrum Velkomoravské říše vděčilo za svoji ochranu vodě: vzniklo na ostrově vytvořeném slepými rameny řeky Moravy a jejích přítoků. Jeho součástí bylo údajně i sídlo mnišské komunity, v němž pravděpodobně pobývali Konstantin a Metoděj.

SKONČIL JAKO POUSTEVNÍK

Svatopluk I. Moravský měl za manželku českou knížecí dceru. Svátba se konala v Čechách a málem skončila tragédií. Když se novomanželé vraceli domů, na Moravu, přepadli je na českém pomezí v jakési soutěsce Frankové hodlající jim ukrást svatební dary. Svatoopluk se však nelekl, duchapřítomně posadil manželku na svého koně, proklestil si cestu mezi bojujícími vojáký a ujel. Na místě však musel zanechat mnoho cenností.

Manželé měli spolu (zřejmě) dva syny.

Mojmír (*? – †?)	budoucí kníže Mojmír II.
Svatopluk (*? – †?)	budoucí údělný kníže Svatoopluk II. vládnoucí východnímu údělu zřejmě s centrem v Nitře
Predslav	není historicky doložen

Kníže zemřel roku 894 a jeho smrt byla vyšperkována **pověstí** o moudrosti **související se třemi pruty** a třemi syny. Podle historiků jde však o pověst **římského původu** a **Svatoopluka I.** Moravského **se nemohla týkat** už proto, že měl zřejmě pouze dva syny.

Svatoopluk I. Moravský odešel před svou smrtí k poustevníkům žijícím na úpatí hory Zobor nedaleko Nitry, aby se kál ze svých hříchů. Když dojel na místo, zabil svého koně, zahrabal do země svůj meč a oholen a oblečen

do poustevnického roucha se připojil k ostatním. Pravou totožnost jim odhalil teprve krátce před svou smrtí. Takto alespoň popisuje konec tohoto velkomoravského knížete kronikář Kosmas.

CO JEŠTĚ STOJÍ ZA ZMÍNKU:

- Poměrně málo je známo, že Svatopluk I. Moravský „zaměstnával“ otroky: ti chodívali – jak bylo zvykem již například v době bojů s Avary – před vojsky jako lidské štíty, káceli lesy, pracovali na polích a stavěli domy. Bývali také nezanedbatelným obchodním artiklem. V roce 886 bylo údajně prodáno 200 Metodějových žáků působících na území Velkomoravské říše židovským kupcům, kteří je odvezli na benátský trh s otroky. I když je toto číslo zřejmě nadsazené, faktem zůstává, že Velkomoravská říše bývala pro obchodníky s otroky vydatným zdrojem „zboží“.